

آموزش پرستاری

دوره دوم شماره ۴ (پیاپی ۶) زمستان ۱۳۹۲ - شماره استاندارد بین المللی: ۲۳۳۲۲-۳۸۱۲

- مقایسه تأثیر دو روش پیام کوتاه (تعاملی و غیرتعاملی) بر تبعیت از رژیم درمانی ضد انعقاد در بیماران با دریچه

مصنوعی قلب ۱

نادیا سدری - احمدعلی اسدی نوقابی - میترا ذوالفقاری - حمید حقانی - اصغر توان

- بررسی تأثیر آموزش رژیم غذایی بر شاخص‌های آزمایشگاهی بیماران تحت درمان با همودیالیز ۱۲

حسین ابراهیمی - مهدی صادقی

- بررسی تأثیر آموزش تغذیه بر میزان تبعیت از رژیم غذایی در بیماران مزمن کلیه غیردیالیزی ۲۳

مهسا پورشعبان - زهره پارسا یکتا - محمد غلام‌نژاد - حمید پیروی

- نیازهای اطلاعاتی بیماران قلبی عروقی طی فرآیند جستجوی اطلاعات سلامت: یک مطالعه کیفی ۳۳

محمد غلامی - مسعود فلاحي خشکتاب - سادات سید باقر مداح - فضل‌اله احمدی - حمیدرضا خانکه - نسیم نادری

- بررسی وضعیت اعتیاد به اینترنت و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان پرستاری دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر

تهران در سال ۱۳۹۲ ۵۰

تیام کیانی - مسعود فلاحي خشکتاب - اصغر دالوندی - محمدعلی حسینی - کیان نوری

- بررسی روایی و پایایی نسخه فارسی پرسشنامه خودپنداری حرفه‌ای پرستاران (NSCQ) ۶۳

زهره بادیه پیمای جهرمی - ساره کشاورزی - ایران جهان‌بین

- بررسی مشکلات آموزش بالینی در بخش اطفال از دیدگاه دانشجویان و دانش‌آموختگان پرستاری دانشگاه علوم

پزشکی بوشهر ۷۲

فائزه جهان‌پور - احمدرضا زارعی - مریم روانی‌پور - نجمه رزازان - سمیه حسینی

- یادگیری خودراهبر در سال‌های مختلف تحصیلی و ارتباط آن با اضطراب و عزت نفس در دانشجویان پرستاری ۸۰

احمد ایزدی - معصومه برخوردار - زهرا شجاعی - مهدیه ظاهری

به نام خداوند جان و خرد
مجله آموزش پرستاری
فصلنامه علمی - پژوهشی انجمن علمی پرستاری ایران
دوره دوم - شماره ۴ (پیاپی ۶) - زمستان ۱۳۹۲

- صاحب امتیاز: انجمن علمی پرستاری ایران
- مدیر مسؤول و سردبیر: دکتر فاطمه الحانی
- مدیر اجرایی: دکتر آذر طل
- شماره پروانه انتشار وزارت ارشاد اسلامی: ۹۴/۴۸۲۳ مورخ ۹۱/۲/۲۰
- شماره استاندارد بین‌المللی: ۲۳۲۲-۳۸۱۲
- شماره بین‌المللی نشریه الکترونیکی: e-ISSN ۲۳۲۲-۴۴۲۸

• **شورای نویسندگان** (به ترتیب حروف الفبا):

- دکتر محمد اسماعیل پور بندینی، استادیار دانشکده پرستاری و پیراپزشکی گیلان
- دکتر فاطمه الحانی، دانشیار گروه پرستاری دانشگاه تربیت مدرس
- دکتر منیر انوشه، دانشیار گروه پرستاری دانشگاه تربیت مدرس
- دکتر زهره پارسا یکتا، دانشیار دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران
- دکتر حمید پیروی، دانشیار دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ایران
- دکتر محمدعلی چراغی، دانشیار دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران
- دکتر محمدعلی حسینی، دانشیار دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
- دکتر سیده فاطمه حق‌دوست اسکویی، استاد دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ایران
- دکتر محمدرضا حیدری، استادیار دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه شاهد
- دکتر ناهید دهقان‌نیری، دانشیار دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران
- دکتر ناهید رژه، دانشیار دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه شاهد
- دکتر سادات سیدباقر مداح، استادیار دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
- دکتر نغمه سیدفاطمی، دانشیار دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ایران
- دکتر آذر طل، دکترای آموزش بهداشت و ارتقای سلامت دانشگاه علوم پزشکی تهران
- دکتر عباس عبادی، دانشیار دانشکده پرستاری دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله
- دکتر عباس عباس‌زاده، استاد دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی
- دکتر شهرزاد غیاثوندیان، استادیار دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران
- دکتر علی فخرمودی، استادیار دانشکده پرستاری و پیراپزشکی سمنان
- دکتر مسعود فلاخی خشک‌ناب، دانشیار دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
- دکتر انوشیروان کاظم‌نژاد، استاد گروه آمار زیستی دانشگاه تربیت مدرس
- دکتر عیسی محمدی، دانشیار گروه پرستاری دانشگاه تربیت مدرس
- دکتر ندا مهرداد، استادیار دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ایران
- دکتر حسن ناوی‌پور، استادیار گروه پرستاری دانشگاه تربیت مدرس
- دکتر علیرضا نیکبخت نصرآبادی، استاد دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران
- دکتر مجتبی ویس‌مرادی، استادیار دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران
- دکتر مجیده هروی، استادیار دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه شاهد
- دکتر فریده یغمایی، دانشیار دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

• **ویراستار انگلیسی: دکتر مجتبی ویس‌مرادی - علیرضا قریب**

• **ویراستار فارسی: دکتر فاطمه الحانی**

• **حروفچینی و صفحه‌آرایی: فرشته حیدری**

• **طراح جلد: اصغر سورانی**

• **ناشر: انجمن علمی پرستاری ایران**

• **نشانی: تهران - میدان توحید - دانشکده پرستاری و مامایی تهران**

• **کدپستی: ۱۴۱۹۷۳۳۱۷۱، صندوق پستی: ۱۴۱۹۵/۳۹۸، تلفن و نمابر: ۶۶۵۹۲۵۳۵**

• **e-mail: info@jne.ir , Website: http://jne.ir**

بررسی مشکلات آموزش بالینی در بخش اطفال از دیدگاه دانشجویان و دانش آموزان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی بوشهر

فائزه جهان پور^۱، احمد رضا زارعی^۲، مریم روانی پور^۳، نجمه رزازان^۴، سمیه حسینی^۵

چکیده

مقدمه: آموزش بالینی یکی از ارکان اساسی در برنامه آموزش پرستاری است و اگر این آموزش نتواند مهارت لازم را برای ارائه خدمات بهداشتی درمانی در دانشجویان فراهم کند از وظیفه اصلی خود کوتاهی کرده است. دانشجویان پرستاری با مشکلات عدیده‌ای در حیطه آموزش بالینی در بخش اطفال روبه‌رو هستند. لذا این مطالعه به منظور بررسی مشکلات آموزش بالینی در بخش اطفال انجام شد.

روش: روش این مطالعه توصیفی- مقطعی با نمونه‌گیری سرشماری که شامل دانشجویان سال چهارم مقطع کارشناسی پیوسته رشته پرستاری و دانشجویان فارغ‌التحصیل از دانشکده پرستاری و مامایی بوشهر مشغول به طرح در بیمارستان‌های وابسته به دانشگاه علوم پزشکی بوشهر در سال ۹۲-۱۳۹۱ بودند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه‌ای مشتمل بر دو بخش بود: ۱- مشخصات دموگرافیک ۲- پرسشنامه مشکلات آموزش بالینی در بخش اطفال. روایی و پایایی پرسشنامه‌ها مورد سنجش قرار گرفت و بعد از آن جهت تکمیل شدن در اختیار نمونه‌های پژوهش قرار گرفت. تجزیه و تحلیل داده‌ها به وسیله نرم‌افزار آماری SPSS v.18 و با استفاده از آمار توصیفی (جدول توزیع فراوانی) انجام شد.

یافته‌ها: مهم‌ترین مشکلات آموزش بالینی در بخش اطفال از دیدگاه دانشجویان عبارت بود از کمبود امکانات رفاهی، عدم دسترسی به اینترنت و سایت‌های علمی، کمبود مجلات معتبر علمی در حیطه اطفال در کتابخانه بیمارستان محل کارورزی، مناسب نبودن محل کتابخانه بیمارستان برای مطالعه، عدم ارزشیابی مربیان از فعالیت‌های دانشجویان براساس اهداف کارورزی، غیرشفاف بیان شدن اهداف کارورزی و طرح درس بالینی توسط مربیان و ناتوانی مربیان در اداره و مدیریت کارورزی.

نتیجه‌گیری: پیشنهاد می‌شود که مسؤولین مربوطه و برنامه‌ریزان آموزش پرستاری با استفاده از نتایج پژوهش با شناسایی موانع پیش روی آموزش بالینی بخش اطفال دانشجویان و مربیان در جهت بهبود انگیزه و یادگیری دانشجویان گام بردارند.

کلید واژه‌ها: آموزش بالینی، بخش اطفال، دانشجویان پرستاری، دانش آموزان پرستاری

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۱۲/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۸/۱۱

-
- ۱ - استادیار گروه پرستاری، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، بوشهر، ایران
 - ۲ - دانشجوی کارشناسی ارشد پرستاری دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، بوشهر، ایران (نویسنده مسؤول)
 - پست الکترونیکی: Ahmad.zarei99@yahoo.com
 - ۳ - استادیار گروه پرستاری، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، بوشهر، ایران
 - ۴ - دانشجوی کارشناسی ارشد پرستاری دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، بوشهر، ایران
 - ۵ - کارشناس آمار زیستی، دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، بوشهر، ایران

مقدمه

از قرن‌ها پیش آموزش پزشکی بر دستیابی به حجم زیادی از اطلاعات به همراه استفاده از مدل کارآموزی تأکید داشته است (۱). آموزش بالینی یکی از ارکان اساسی در برنامه آموزش پرستاری است (۲) و بخش جدایی‌ناپذیر آموزش پرستاری است (۳). بیش از ۵۰٪ از برنامه‌های آموزشی در دانشجویان پرستاری به آموزش‌های بالینی اختصاص دارد (۴). آموزش بالینی فرآیندی است که در آن دانشجویان با حضور در بالین بیمار به صورت تدریجی تجربیات کسب نموده و ذهن خود را با استفاده تجربیات و تفکر منطقی برای حل مشکلات بیمار آماده می‌سازند. این آموزش اهمیت حیاتی در شکل‌دهی هویت حرفه‌ای دارد به گونه‌ای که قلب آموزش حرفه‌ای خوانده می‌شود. در این مرحله از آموزش که در آن مربی بالینی و دانشجو به یک اندازه مشارکت دارند، آموخته‌ها به عمل در آمده و مهارت‌ها آموزش داده می‌شود (۵). آموزش بالینی از ابعاد حساس و مهم برنامه‌های آموزشی در حرفه پرستاری است که طی آن توانمندی‌های حرفه‌ای دانشجویان پایه‌ریزی می‌گردد. اگر این آموزش نتواند مهارت لازم را برای ارایه خدمات بهداشتی درمانی در دانشجویان به وجود آورد از انجام وظیفه اصلی خود کوتاهی کرده است (۲). هدف نهایی آموزش پرستاری کسب تبحر بالینی است که شامل مهارت‌های شخصی و حرفه‌ای، نگرش و ارزش‌های ضروری برای ورود به سیستم مراقبت بهداشتی و به طور کلی تربیت گروه متخصص می‌باشد. با وجود اهمیت این مسأله یافته‌های تحقیقات نشان می‌دهند که فارغ‌التحصیلان پرستاری در سال‌های اخیر از تبحر، مهارت و کارایی لازم در محیط‌های بالینی برخوردار نبوده و عموماً در انجام وظایف دارای نواقص عده‌ای هستند. بی‌تردید تجربه بالینی یکی از مؤلفه‌های بسیار سخت در آموزش پرستاری است که برای دانشجویان می‌تواند بسیار پراسترس باشد. آن‌ها ممکن است با چالش‌ها و مشکلات عده‌ای در محیط بالینی روبه‌رو شوند مانند چگونگی استفاده از تجهیزات پیچیده پزشکی، نحوه برقراری ارتباط با پرسنل و مربیان و ... که ممکن است این تجارب بالینی آن‌ها را دچار استرس کند (۶). در همایش‌های سراسری «آموزش پزشکی» و «آموزش بالینی» که در سال‌های اخیر در کشور اجرا شده است بسیاری از مقالات ارایه شده

به ذکر مشکلات آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان و مربیان پرداخته است. از جمله در همایش آموزش بالینی سال ۱۳۸۵ تبریز، گزارش‌های تحقیقی نشان می‌دهند که بین ۴۰ تا ۹۰ درصد دانشجویان، عدم استفاده از آموخته‌ها در کار بالینی، عدم استقلال در تصمیم‌گیری بالینی و عدم تطابق اهداف و محتوای آموزش بالینی و تئوری را به عنوان مشکلات آموزش بالینی برشمرده‌اند (۲). علی‌رغم این که اصلی‌ترین بخش آموزش پرستاری را آموزش بالینی تشکیل می‌دهد، متأسفانه نتایج تحقیقات پژوهشگران آموزش پرستاری نشان داده کیفیت آموزش بالینی مطلوب نبوده و نارسایی‌هایی در ارتباط با آن وجود دارد. مطالعات انجام شده در سایر کشورها نشان می‌دهد عواملی چون بهای ندادن به آموزش بالینی، عدم دسترسی کافی به مربیان بالینی، فقدان هماهنگی مناسب میان آموزش‌های بالینی دانشکده و امکانات عملکرد در بیمارستان‌ها، مناسب نبودن زمان لازم تماس با هر مورد بیماری برای تمرین کامل آموخته‌ها در محیط بالینی، عدم یکپارچگی بین آموزش نظری و بالینی و نامطلوب بودن نمرات فارغ‌التحصیلان از مشکلات آموزش بالینی می‌باشد (۶و۷). یافته‌های برخی مطالعات در ایران میزان دستیابی دانشجویان پرستاری به صلاحیت بالینی را متوسط و ضعیف گزارش می‌کنند. تجارب عینی برخی دانش‌آموختگان پرستاری، عدم آمادگی آن‌ها را برای ورود به محیط کار نشان داده است. در مطالعاتی که در دانشگاه علوم پزشکی تبریز و جندی شاپور اهواز بر روی دانشجویان پرستاری و مربیان بالینی آن‌ها صورت گرفت مشخص گردید که توانمندی حرفه‌ای دانشجویان کارآموزی در عرصه پرستاری و مهارت‌های بالینی آن‌ها مناسب نیست و در سطح پایینی قرار دارد (۸). همچنین در مطالعه‌ای که عابدینی و همکاران با هدف بررسی مشکلات آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان در سال ۱۳۸۷ انجام دادند ۵۹ نفر از دانشجویان سال آخر کارشناسی مامایی و پرستاری به صورت سرشماری انتخاب شدند و نظرات آن‌ها در زمینه مشکلات آموزش بالینی مورد سنجش قرار گرفت که براساس آن مهم‌ترین مشکلات آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان کمبود امکانات رفاهی، کمبود فضای آموزشی مناسب جهت کارورزی، عدم استفاده از وسایل کمک آموزشی در محیط بالینی، ناکافی بودن امکانات و تسهیلات مراکز آموزشی و کمبود مربیان با

شده پژوهشگر اقدام به انجام پژوهشی با هدف تعیین مشکلات آموزش بالینی در بخش اطفال از دیدگاه دانشجویان و فارغ التحصیلان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی بوشهر نمود تا شاید به این وسیله یکی از عوامل مؤثر بر کیفیت و کمیت آموزش بالینی در این بخش مورد شناسایی دقیق تر قرار گیرد و زمینه را برای برنامه ریزی های واقع گرایانه در راستای توانمند ساختن دانشجویان پرستاری و ارتقای سطح خدمات مراقبتی توسط برنامه ریزان آموزشی مهیا سازد و با آگاهی از مشکلات آموزش بالینی بخش اطفال، محدود نمودن آن و یا بالا بردن سطح آگاهی دانشجویان، سازگاری آنان را نسبت به موقعیت های مختلف افزایش داده و محیط مناسبی برای آموزش فراهم آورد.

روش مطالعه

این پژوهش یک مطالعه توصیفی - مقطعی است. مطالعه حاضر بر روی دانشجویان سال ۴ پرستاری و فارغ التحصیلان پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی بوشهر مشغول به طرح در بیمارستان های وابسته به دانشگاه علوم پزشکی بوشهر انجام شد. نمونه گیری به روش سرشماری انجام شد که بر این اساس ۲۸ نفر از دانشجویان سال چهارم مقطع کارشناسی پیوسته دانشکده پرستاری و مامایی و ۳۰ نفر از پرستاران فارغ التحصیل مشغول به طرح در بیمارستان های وابسته به دانشگاه علوم پزشکی بوشهر انتخاب شدند. معیار ورود: دانشجویان کارشناسی پیوسته واحد کارآموزی در بخش اطفال را گذرانده باشند و این که دانش آموزان از دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی بوشهر فارغ التحصیل شده باشند. معیار خروج: دانشجویانی که به هر نحو در بیمارستان های غیر وابسته به دانشگاه علوم پزشکی بوشهر مشغول به کار هستند از این مطالعه خارج شدند. به منظور رعایت موازین اخلاقی تمام موارد (رضایت واحدهای پژوهش برای شرکت در مطالعه، کسب اجازه از مسؤولین ذیربط، آشنایی دانشجویان با اهداف پژوهش، در اختیار قرار دادن نتایج پژوهش در صورت تمایل در اختیار نمونه های پژوهش) رعایت گردید. جهت جمع آوری داده ها از پرسشنامه ای محقق ساخته برای هر یک از دانشجویان استفاده شد که شامل: ۱- مشخصات دموگرافیک شامل ۱۰ سؤال برای دانشجو و پرستار ۲- پرسشنامه مشکلات آموزش بالینی

تجربه برای آموزش در محیط های آموزش بالینی گزارش شد (۹). از طرف دیگر مطالعات نشان می دهد که در کشور ما فاصله بین آموزش های نظری و عملی مشکلی است که عامل ایجاد تنش برای دانشجویان در طی آموزش بالینی می کند به طوری که آموزش بالینی موجود، توانایی لازم برای احراز لیاقت و مهارت بالینی را به دانشجو نمی دهد. در مطالعه ای در ایتالیا دیدگاه دانشجویان پرستاری در مورد ترک این حرفه مورد بررسی قرار گرفت که از مهم ترین دلایل آن نقص در ارتباط بین دانشجو و کارکنان و مشکلات مربوط به یادگیری بود (۱۰). تحقیقات نشان می دهد که دانشجویان پرستاری در بخش کودکان با استرس ها و چالش های فراوانی در هنگام کار با کودک روبه رو می شوند که ممکن است عملکرد بالینی آن ها را تحت تأثیر قرار دهد و کیفیت مراقبت های پرستاری را نیز کاهش دهد. برای مثال تجربه برخورد با پرسنل بیمارستان و بخش کودکان باعث احساس ترس برای دانشجویان می شود و یا این که این دانشجویان معمولاً نگران این هستند که به واسطه اشتباهات آن ها کودک دچار آسیب یا متحمل درد بیشتری شود (۱۱). مروری بر متون نشان می دهد که مطالعات زیادی در زمینه مشکلات آموزش بالینی دانشجویان پرستاری در بخش اطفال صورت نگرفته است. شاید یکی از دلایل آن میزان کم واحد بالینی این درس نسبت به کل دروس بالینی باشد. تجربیات شخصی پژوهشگر نیز در زمینه کارآموزی در بخش اطفال نشان می دهد که دانشجویان پرستاری برای انجام مراقبت های پرستاری و کسب مهارت های بالینی با مشکلات عدیده ای روبه رو هستند و از طرفی دیگر چون شرایط محیطی و فیزیکی این بخش و نوع کارآموزی آن با دیگر بخش های داخلی - جراحی متفاوت است بر آن شدیم که مطالعه ای را در این زمینه و مشکلات آموزش بالینی ناشی از آن را در شهر بوشهر انجام دهیم. این مطالعه کوششی برای درک بیشتر مشکلات، نقاط ضعف و قوت آموزش بالینی در بخش های اطفال از دید دانشجویان است. قطع به یقین این پژوهش به تنهایی نمی تواند آیینی از وضعیت موجود را در اختیار ما قرار دهد بلکه می تواند پایه ای برای تحقیقات جامع تر در این زمینه باشد تا بتوان با ترمیم نیازها به حداکثر کارایی دانشجویان و مربیان در این بخش دست یافت و موجب رضایت خاطر دانشجویان و مربیان و آموزش دهندگان را نیز فراهم نمود. با توجه به مطالب بیان

داده‌ها به وسیله نرم‌افزار آماری SPSS v.18 و با استفاده از آمار توصیفی (جدول توزیع فراوانی) انجام شد.

یافته‌ها

از مجموع ۵۸ پرسشنامه ۵۲ عدد آن تکمیل و برگردانده شد. دانشجویانی که در این مطالعه شرکت کردند بیشترین مشکلات آموزش بالینی در بخش اطفال را کمبود امکانات رفاهی در بخش اطفال، عدم دسترسی به اینترنت و سایت‌های علمی، کمبود مجلات معتبر علمی در حیطه اطفال در کتابخانه بیمارستان محل کارورزی، عدم حمایت مربیان بالینی از دانشجو در برابر پرسنل بخش اطفال، مناسب نبودن محل کتابخانه بیمارستان برای مطالعه، برخورد غیرمناسب پرستاران بخش اطفال، عدم ارزشیابی مربیان از فعالیت‌های دانشجویان براساس اهداف کارورزی بخش اطفال، غیرشفاف بیان شدن اهداف کارورزی و طرح درس بالینی توسط مربیان، عدم توانایی مربیان در مدیریت و اداره کارورزی برشمردند.

در بخش اطفال از دیدگاه دانشجویان که شامل ۲۰ سؤال بود و براساس مقیاس لیکرت (اصلاً نمره ۱، کم نمره ۲، تاحدودی نمره ۳، زیاد نمره ۴، خیلی زیاد نمره ۵) نمره‌گذاری شده بود. ۳- پرسشنامه مشکلات آموزش بالینی در بخش اطفال از دیدگاه فارغ‌التحصیلان پرستاری مشغول به طرح که شامل ۲۰ سؤال می‌باشد و براساس مقیاس لیکرت (اصلاً نمره ۱، کم نمره ۲، تاحدودی نمره ۳، زیاد نمره ۴، خیلی زیاد نمره ۵) نمره‌گذاری شد. جهت تعیین روایی پرسشنامه از روش روایی محتوی استفاده گردید به این صورت که پرسشنامه‌ها به ۱۰ نفر از اعضای هیأت علمی دانشکده پرستاری و مامایی داده شد و نظرات آن‌ها مورد بررسی قرار گرفت. همچنین برای تعیین پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید که $r=91\%$ مؤید پایایی پرسشنامه بود. جهت جمع‌آوری داده‌ها با مراجعه به بخش اطفال و آشنایی با دانشجویان و توضیح اهداف پژوهش و کسب موافقت آن‌ها، پرسشنامه در اختیارشان قرار گرفت و پس از تکمیل جمع‌آوری شد. تجزیه و تحلیل

جدول ۱- فراوانی و درصد فراوانی مشخصات دموگرافیک نمونه‌های پژوهش

مشخصات دموگرافیک	درصد فراوانی(فراوانی)
جنس	مؤنث ۶۲/۵٪ (۳۵)
	مذکر ۳۷/۵٪ (۲۱)
وضعیت تأهل	مجرد ۵۳/۶٪ (۳۰)
	متأهل ۴۶/۴٪ (۲۶)
منطقه	بومی ۸۹/۳٪ (۵۰)
	غیربومی ۱۰/۷٪ (۶)
محل سکونت	خوابگاه ۷۶/۹٪ (۴۰)
	منزل شخصی ۱۳/۵٪ (۷)
	منزل استیجاری در بوشهر ۳/۸٪ (۲)
	رفت و آمد به شهرستان ۵/۸٪ (۳)
تعداد دفعات حضور در بخش اطفال	اولین بار ۵/۸٪ (۳)
	دومین بار ۶۹/۲٪ (۳۶)
	سومین بار ۲۵٪ (۱۳)
علاقه به رشته پرستاری	خیلی زیاد ۱۶/۳٪ (۸)
	زیاد ۴۰/۸٪ (۲۰)
	متوسط ۳۲/۷٪ (۱۶)
	عدم علاقه ۱۰/۲٪ (۵)

جدول ۲- فراوانی (درصد فراوانی) دیدگاه واحدهای پژوهش نسبت به مشکلات آموزش بالینی در بخش اطفال

گویه‌ها	خیلی زیاد	زیاد	تاحدودی	کم	اصلاً
علاقه به کارآموزی در بخش اطفال	۴ (۷۷٪)	۱۰ (۱۹٪)	۲۲ (۴۲٪)	۱۳ (۲۵٪)	۳ (۵٪)
اعتماد به نفس جهت انجام مراقبت پرستاری برای کودک	۵ (۹٪)	۲۴ (۴۶٪)	۱۹ (۳۶٪)	۲ (۳٪)	۲ (۳٪)
برخورد مناسب پرسنل بیمارستان (پرستار)	۳ (۵٪)	۱۰ (۱۹٪)	۱۸ (۳۴٪)	۱۰ (۱۹٪)	۱۱ (۲۱٪)
برخورد مناسب پرسنل بیمارستان (پزشک)	۲ (۳٪)	۸ (۱۵٪)	۱۶ (۳۰٪)	۹ (۱۷٪)	۱۷ (۳۲٪)
مناسب و محترمانه بودن ارتباط مربیان	۸ (۱۵٪)	۳۳ (۶۳٪)	۷ (۱۳٪)	۱ (۱٪)	۳ (۵٪)
میزان مهارت بالینی مربیان	۵ (۹٪)	۲۵ (۴۸٪)	۱۷ (۳۲٪)	۳ (۵٪)	۲ (۳٪)
حساسیت مربیان نسبت به یادگیری و پیشرفت بالینی	۴ (۷٪)	۲۵ (۴۸٪)	۱۸ (۳۴٪)	۴ (۷٪)	۱ (۱٪)
توانایی مربیان در پیاده کردن دانش‌های تئوری در بالین	۴ (۷٪)	۳۳ (۶۳٪)	۲۱ (۴۰٪)	۳ (۵٪)	۱ (۱٪)
توانایی مربیان در مدیریت و اداره کارآموزی	۳ (۵٪)	۲۲ (۴۲٪)	۲۴ (۴۶٪)	۲ (۳٪)	۱ (۱٪)
ارزشیابی مربیان از دانشجویان براساس اهداف کارآموزی	۳ (۵٪)	۱۶ (۳۰٪)	۱۸ (۳۴٪)	۹ (۱۷٪)	۶ (۱۱٪)
شفاف بیان شدن اهداف کارآموزی توسط مربیان	۴ (۷٪)	۱۲ (۲۳٪)	۲۱ (۴۰٪)	۱۰ (۱۹٪)	۵ (۹٪)
انطباق فعالیت بالینی با آموزش‌های تئوری ارائه شده در کلاس	۳ (۵٪)	۱۳ (۲۵٪)	۲۵ (۴۸٪)	۷ (۱۳٪)	۴ (۷٪)
دادن فرصت کافی به دانشجو جهت انجام مراقبت‌های پرستاری	۳ (۵٪)	۱۵ (۲۸٪)	۲۳ (۴۴٪)	۸ (۱۵٪)	۳ (۵٪)
دادن استقلال در حین انجام مراقبت‌های پرستاری توسط مربیان	۴ (۷٪)	۲۳ (۴۴٪)	۱۷ (۳۲٪)	۷ (۱۳٪)	۱ (۱٪)
حمایت مربیان در برابر پرسنل بیمارستان (پرستار و پزشک)	۵ (۹٪)	۱۲ (۲۳٪)	۱۵ (۲۸٪)	۹ (۱۷٪)	۱۱ (۲۱٪)
مناسب بودن محل کتابخانه بیمارستان برای مطالعه	۳ (۵٪)	۵ (۹٪)	۱۷ (۳۲٪)	۱۷ (۳۲٪)	۱۰ (۱۹٪)
کافی بودن مجلات علمی در حیطه اطفال در کتابخانه بیمارستان	۱ (۱٪)	۴ (۷٪)	۱۷ (۳۲٪)	۱۸ (۳۴٪)	۱۲ (۲۳٪)
دسترسی به اینترنت و سایت‌های علمی در بیمارستان	۱ (۱٪)	۶ (۱۱٪)	۱۸ (۳۴٪)	۱۷ (۳۲٪)	۱۰ (۱۹٪)
رضایت از امکانات رفاهی بخش اطفال	۱ (۱٪)	۳ (۵٪)	۹ (۱۷٪)	۱۵ (۲۸٪)	۲۴ (۴۶٪)
نزدیک بودن دانشکده به بیمارستان در جهت بهبود کارورزی	۱۴ (۲۶٪)	۱۴ (۲۶٪)	۱۱ (۲۱٪)	۴ (۷٪)	۹ (۱۷٪)

بحث

با اطمینان خاطر بیشتری به یادگیری تجارب تازه بپردازند (۱۲). همچنین در مطالعاتی دیگر نیز بر اهمیت حمایت از دانشجویان پرستاری در محیط بالین تأکید شده است (۱۳). این نتایج حاکی از اهمیت بررسی نحوه ارتباط مربی با دانشجو در محیط بالینی بخش اطفال می‌باشد. یکی دیگر از مشکلات آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان برخورد نامناسب با آن‌ها ذکر گردید. در مطالعه خرسندی و خسروی، عدم هماهنگی کارکنان بیمارستان با مربی و دانشجو و عدم رعایت حقوق فردی و عدم ارتباط مناسب پرسنل بیمارستان با مربی و دانشجو، از مهم‌ترین مشکلات آموزش بالینی بوده است (۱۴). آموزش اثربخش به ویژه در محیط بالین مستلزم وجود پارامترهای مختلفی است که یکی از این پارامترها جو حاکم بر فضای آموزشی است. فضای آموزشی توأم با ارتباط و احترام متقابل باعث کاهش استرس و ارتقاء اعتماد به نفس در فراگیران می‌گردد که این امر نه تنها یادگیری آن‌ها در بالین را تسهیل می‌کند بلکه باعث احساس رضایت و خرسندی نسبت به بالین و نیز احساس علاقه‌مندی به محیط بالین و کار با بیماران در آن‌ها می‌گردد که خود می‌تواند منجر به ارائه مراقبت‌های اثربخش‌تر به بیماران گردد (۱۵). از دیگر مشکلات آموزش

براساس نتایج مطالعه حاضر کمبود امکانات رفاهی در بخش اطفال به عنوان یکی از اساسی‌ترین مشکلات آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان و دانش‌آموختگان ذکر گردید که در مطالعه‌ای که توسط عابدینی و همکاران انجام شد هم ۷۱/۲٪ از دانشجویان کمبود امکانات رفاهی را به عنوان مانعی جهت دستیابی به اهداف مشکلات آموزش بالینی ذکر کردند (۹). به هر حال طبق نتایج این مطالعه و مطالعات دیگر باید تدابیری اتخاذ شود تا امکانات و تسهیلات رفاهی بیشتر همچون فضای مناسب برای استراحت دانشجویان در این بخش فراهم شود. دانشجویان مورد مطالعه در این پژوهش عدم حمایت مربیان بالینی از دانشجو را به عنوان یکی از مشکلات آموزش بالینی ذکر نمودند. در مطالعه‌ای که بر روی دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی اصفهان انجام شد شرکت‌کنندگان مطالعه مدعی بودند که مربیانی اثربخش‌ترند که توانسته‌اند در محیط بالین؛ حمایت بیشتری را برای دانشجویان فراهم نمایند. آنان معتقد بودند ارتباط مناسب از جانب مربی و رعایت احترام و تقویت اعتماد به نفس دانشجو می‌تواند چنین حمایتی را برایشان فراهم نماید تا در سایه آن بتوانند

کارورزی صورت نمی‌گیرد. یکی دیگر از حیطه‌های مورد بررسی در این مطالعه اهداف و برنامه‌های آموزشی از دیدگاه دانشجویان بود. به عقیده محققین یکی از موارد بسیار مهم در فرآیند یادگیری که جزء لاینفک آموزش به شمار می‌رود، مشخص نمودن اهداف می‌باشد. در مطالعه‌ای که توسط براز پردنجانی و همکاران انجام گردید، اکثر دانشجویان معتقد بودند که شرح وظایف دانشجو مشخص می‌باشد، اما در مطالعه ضیغمی و همکاران (۱۳۸۳) یکی از اساسی‌ترین مشکلات آموزش بالینی از نظر دانشجویان مشخص نبودن شرح وظایف و بیان نشدن اهداف کارورزی به صورت شفاف بود (۱۵) که با نتایج این مطالعه هم‌خوانی دارد.

نتیجه‌گیری

براساس نتایج این مطالعه، به نظر می‌رسد که وضعیت آموزش بالینی دانشجویان پرستاری در بخش اطفال نیازمند تأمین امکانات آموزشی و رفاهی، تجهیزات بالینی، تدوین برنامه‌های آموزش متناسب با اهداف آموزش بالینی، بازنگری فرآیندهای ارزشیابی بالینی دانشجویان در بخش اطفال، بازنگری در نحوه ارتباط و برخورد مربیان، پرستاران و پزشکان با دانشجویان و ارتقای عملکرد مربیان بالینی می‌باشد. لذا وضعیت موجود آموزش بالینی در بخش اطفال برای حرکت در مسیر بهبود کیفیت نیازمند توجه بیشتر از سوی برنامه‌ریزان و مسؤولین مربوطه می‌باشد.

تشکر و قدردانی

در نهایت پژوهشگر بر خود لازم می‌داند نهایت سپاس و تشکر خود را از تمامی دانشجویانی که در این مطالعه شرکت کردند و همچنین از مسؤولین دانشکده پرستاری و مامایی بوشهر به عمل آورد.

بالینی در بخش اطفال نامناسب بودن محل کتابخانه بیمارستان برای مطالعه و عدم منابع علمی معتبر در حیطه بخش اطفال بود که دانشجویان به آن اشاره داشتند که با نتایج سایر مطالعات نیز هم‌خوانی دارد (۱۶). برای یادگیری حداقل ضرورت‌ها، باید منابع و امکاناتی از قبیل مولاژ، کتابخانه، کتاب‌های مرجع، اینترنت و سایت‌های علمی معتبر و همچنین محلی جهت ارائه کنفرانس‌های دانشجویی در زمان کارآموزی در اختیار دانشجویان باشد. یکی از مشکلاتی که در این مطالعه توسط دانشجویان به صورت خاص مشخص گردید نزدیک بودن بیمارستان محل آموزش بالینی به دانشکده محل تدریس در بهبود وضعیت کارآموزی و کارورزی بود. در واقع می‌توان این‌طور گفت که اکثر دانشجویان و اساتید در ساعات‌های بعدازظهر نیز کلاس داشته و مجبورند پس از طی ساعات آموزش بالینی به محل دانشکده خود باز گردند، که این موضوع همراه با بعد مسافت مشکل را به صورت مشخص و قابل طرح در آورده است که در این رابطه صاحب‌نظران باید این نکته را مدنظر خود قرار دهند. به عقیده محققین یکی از چالش‌های اصلی فراروی مربیان آموزش بالینی و نیز یکی از چالش‌های اصلی آموزش در بالین ارزشیابی عملکرد دانشجویان در عمل می‌باشد (۱۷). بخش مهمی از فرآیند آموزشی، ارزشیابی پیشرفت تحصیلی یا ارزشیابی میزان یادگیری دانشجویان است. لذا می‌بایست از تناسب و سازگاری روش‌های ارزشیابی با اهداف ویژه یادگیری اطمینان حاصل شود. براساس اطلاعات موجود، روش‌های ارزشیابی در آموزش پزشکی به ویژه آموزش بالینی در غالب دانشکده‌های پزشکی یکنواخت و یکسان است و روش‌های مرسوم علاوه بر عدم تناسب با اهداف آموزشی، در سنجش مهارت‌های عملی دانشجویان کارآمد نمی‌باشد (۱۸). در این مطالعه نیز دانشجویان شرکت‌کننده در مطالعه اظهار داشتند که ارزشیابی از فعالیت‌های بالینی آنان براساس اهداف

منابع

- 1 - Zahiri M, Torabipour A. Assessment of Field Training Programs in Graduates of Health Services Management in Ahwaz Jondishapour University of Medical Sciences. Journal education of Medical Sciences. 2011; 11(2): 183-90.
- 2 - Vanaki Z, Ghasemi HS, Amini R. The effect of implementing BARS method on student nurses managerial skills in nursing management practicum. Iran journal of nursing. 2008; 21(54): 93-103.

- 3 - Sharif F, Masoumi S. A qualitative study of nursing student experiences of clinical practice. *BMC Nursing*. 2005; 4(6): 1-7.
- 4 - Pearcey P, Draper P. Exploring clinical nursing experiences: Listening to student nurses. *Nurse Education Today*. 2008; 28: 595-601.
- 5 - Maslakpak M, KHalilzadeh H. Nursing Students' Perspectives on Effective Clinical Education. *Iranian Journal of Medical Education*. 2011; 11(7): 718-27.
- 6 - Chan C, Winnie KW, Fong D. Hongkong Baccalaureate Nursing students Stress And Their Coping Strategies In Clinical Practice. *Journal of Professional Nursing*. 2009; 25(5): 307-13.
- 7 - Tracy L-J, Kerry H, Dempsey J, Yeun-Sim Jeong S, Noble D, Norton CA, et al. The 'five rights' of clinical reasoning: An educational model to enhance nursing students' ability to identify and manage clinically 'at risk' patients. *Nurse Education Today*. 2010; 30: 515-20.
- 8 - Sabeti F, Akbari-nassaji N, Haghighyzadeh M. Nursing Students' Self-Assessment Regarding Clinical Skills Achievement in Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education*. 2009; 11(5): 506-15.
- 9 - Abedini s, Abedini s, Aghamolaei t, Kamjou a. Problems of clinical education of nursing students and Midwifery in Hormozgan university of Medical Science. *Hormozgan Journal of Medical*. 2009; 12(4): 249-53.
- 10 - Hanifi N, Parvizy S, Soodabeh J. Nursing Challenges inMotivating Nursing Students through Clinical Education: A Grounded Theory Study. *Nursing Research and Practice*. 2012: 1-7.
- 11 - Al-Qaaydeh S. Exploratory Factor Analysis of the Pediatric Nursing Student Clinical Comfort and Worry Assessment Tool. *Journal of Pediatric Nursing*. 2012; 27: 39-43.
- 12 - Alavi M, Abedi H. Nursing Students' Experiences and Perceptions of Effective Instructor in Clinical Education. *Iranian Journal of Medical Education*. 2008; 7(2): 325-34.
- 13 - Watson R, Stimpson A, Topping A, Porock D. Clinical competence assessment in nursing: a systematic review of the literature. *J Adv Nurs*. 2002; 39(5): 421-31.
- 14 - Khorsandi M, Khosravi S. Clinical education from the viewpoints of nursing and midwifery school students of Arak. *Rahavard Danesh*. 2001; 5(1): 29-32.
- 15 - Baraz Pordanjani S, Fereidooni Moghadam M, Loorizade M. Clinical Education Status According to the Nursing and Midwifery Students' Point of View. *Tehran University of Medical Sciences*. 2008; 5(2): 102-11.
- 16 - Hadizadeh F, Firoozi M, Shamaeyan Razavi N. Nursing and Midwifery Students Perspective on Clinical Education in Gonabad University of Medical Sciences. *Iranian journal of medical education*. 2005; 5(1): 70-7.
- 17 - Wotton K, Gonda J. Clinician and student evaluation of a collaborative clinical teaching model. *Nurse Educ Pract*. 2004; 4(2): 120-7.
- 18 - Bahreini Toosi MH, Modabber Azizi MJ, Kaveh Tabatbaie MS, Ebrahimzadeh S, Bahreini Toosi V, Bahreini Toosi K. Medical Students' Viewpoints about the Evaluation Methods at Internship Stage (Mashad University 2001). *Iranian Journal of Medical Education*. SUMMER 2002; 45(76): 97-103.

Nursing students' views on problems in clinical education in the pediatric ward in Bushehr University of Medical Sciences

Jahanpour¹ F (Ph.D) - Zarei² A (B.Sc) - Ravanipour³ M (Ph.D) - Razazan⁴ N (B.Sc) - Hoseini⁵ S (B.Sc).

Abstract

Introduction: Clinical education is the most important part of nursing education and is expected to provide the students with necessary clinical skills. Nursing students face with many clinical education problems in pediatric ward. This study aimed to investigate the clinical education problems in pediatric ward.

Method: This cross-sectional study was performed on forth year students and graduate nurses affiliated to Bushehr University of medical sciences. Methods of sampling were census. Data gathering tool was a questionnaire consist of two parts: 1 - Demographic characteristics 2 - Inventory problems of clinical education in pediatric ward. Reliability and validity of the questionnaire were measured. Data analyzed using SPSS version 18.

Results: The most important difficulties in clinical education from the students' viewpoint were deficiency of facilities, lack of access to the Internet, lack of pediatric scientific journals in the hospital library, unsuitable hospital library location, and lack of students' evaluation based on training objectives by clinical educators, unclear curriculum and training objectives by clinical educators.

Conclusion: It is recommended that nursing education administrators and planners improve students' learning and motivation by application of the results of this research.

Key words: Clinical education, pediatric ward, nursing students, nursing graduates

Received: 2 November 2013

Accepted: 11 March 2014

1 - Assistant Professor, Nursing Faculty, Bushehr University of Medical Sciences, Bushehr, Iran

2 - Corresponding author: MSc. Student, School of Nursing and Midwifery, Bushehr University of Medical Sciences, Bushehr, Iran

e-mail: ahmad.zarei99@yahoo.com

3 - Assistant Professor, Department of Nursing Education, School of Nursing and Midwifery, Bushehr University of Medical Sciences, Bushehr, Iran

4 - MSc. Student, School of Nursing and Midwifery, Bushehr University of Medical Sciences, Bushehr, Iran

5 - Biostatistics Department, Bushehr University of Medical Sciences, Bushehr, Iran

- Comparison of the effect of two types of short message service (interactive and non-interactive) on anticoagulant adherence of patients with prosthetic heart valves.....11

Sedri N (B.Sc) - Asadi Noughabi AA (MSc.) - Zolfaghari M (Ph.D) - Haghani H (MSc.) - Tavan A (B.Sc).

- The effect of dietary regimen education on the laboratory variables in hemodialysis patients ..22
Ebrahimi H (Ph.D) - Sadeghi M (MSc.).

- The effect of nutrition training on food diet adherence in non-dialysis chronic kidney patients32
Pourshaban M (MSc.) - Parsayekta Z (Ph.D) - Gholamnezhad M (MSc.) - Peyravi H (Ph.D).

- Information needs of patients with cardiovascular disease in health information seeking process: A qualitative study49

Gholami M (MSc.) - Fallahi Khoshknab M (Ph.D) - Seyed Bagher Madah S (Ph.D) - Ahmadi F (Ph.D) - Khankeh HR (Ph.D) - Naderi N (MD).

- Internet addiction and its related factors among nursing students in Tehran University of Medical Sciences in 2013.....62

Kiany T (MSc.) - Fallahi Khoshknab M (Ph.D) - Dalvandi A (Ph.D) - Hosaini MA (Ph.D) - Nourozi K (Ph.D).

- Determination of the reliability and validity of the Persian version of nurses' self-concept questionnaire (NSCQ)71

Badiyepymaye Jahromi Z (MSc.) - Keshavarzi S (Ph.D) - Jahanbin I (MSc.).

- Nursing students' views on problems in clinical education in the pediatric ward in Bushehr University of Medical Sciences.....79

Jahanpour F (Ph.D) - Zarei A (B.Sc) - Ravanipour M (Ph.D) - Razazan N (B.Sc) - Hoseini S (B.Sc).

- Self-Directed learning readiness in baccalaureate nursing students in different academic years and its relationship with anxiety and self-esteem89

Izadi A (Ph.D) - Barkhordari M (MSc.) - Shojai Z (B.Sc Student) - Zaheri M (B.Sc Student).